

Kleine samenleef-projecten verenigt u

Author(s)

Veldboer, Lex

Publication date

2024

Document Version

Final published version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Veldboer, L. (2024). Kleine samenleef-projecten verenigt u. Web publication or website, .

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please contact the library: <https://www.amsterdamuas.com/library/contact>, or send a letter to: University Library (Library of the University of Amsterdam and Amsterdam University of Applied Sciences), Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Lex Veldboer

COLUMN

Kleine samenleef-projecten, verenigt u

Het samenleven tussen groepen in stadswijken is in Nederland een terugkerende grote bron van zorg. Samenleven, sociale cohesie, sociale samenhang, sociale verbondenheid. Het zijn begrippen die in aandachtswijken stevast gepaard gaan met een ongeruste toon. In wijken met veel corporatiewoningen zijn er bijvoorbeeld veel onderlinge spanningen. Ook op landelijk niveau is er onder de bevolking veel zorg over een afnemende onderlinge bindingskracht. Recent konden we nog in een rapport van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) lezen hoe gering de contacten zijn tussen mensen met een verschillende sociaaleconomische status (Vermeij et al, 2024). Het SCP peilt samenleven ook bijna altijd als een top vijf-probleem. Maar op het buurniveau lijkt het vraagstuk nog prangender. In de publieke arena en onder wetenschappers zijn er hoogoplopende debatten over de vraag of een toenemende diversiteit in de stedelijke woonomgeving leidt tot minder sociale samenhang. De vermaarde Amerikaanse socioloog Putnam stelde bijna 20 jaar geleden dat door een groeiende etnische diversiteit groepen buurtbewoners uiteenvallen en mensen op zichzelf worden teruggeworpen. Een hele stoet onderzoekers ging deze vraag vervolgens ook onderzoeken. Een terugkerend onderzoeksresultaat is dat in Nederlandse etnisch-diverse stadswijken er niet zo zeer sprake is van het uiteenvallen van groepen. Wel zijn er minder sociale contacten tussen groepen en is er bijvoorbeeld minder burenccontact in deze wijken. Dit kan het samenleven ingewikkeld maken.

In het denken over de *Soft City* wordt 'conviviality' als een mogelijk antwoord geformuleerd op het ontbreken van burenccontact en 'overbruggende' bindingskracht in etnisch-diverse stadswijken. Conviviality verwijst naar de capaciteit om samen te kunnen leven met sociaal anderen in contexten van verschil. In de *Soft City*-benadering zijn die vaardigheden vooral

het product van slimme ruimtelijke ontwerpen voor potentiële ontmoetingsplekken. Het gaat vaak over het plannen van tot contact uitnodigende looproutes, buitenruimten en gebouwen. Er is echter relatief weinig oog voor de bijdrage van degenen die de ontmoetingsruimten bemensen en daar bezig zijn om lichte vormen van verbinding tussen heterogene groepen te bevorderen. Denk bijvoorbeeld aan de sporttrainer die in het park een zeer gevarieerde groep lopers begeleidt en die ervoor zorgt dat niet steeds dezelfde subgroepjes met elkaar optrekken, maar dat juist verschillende mensen aan elkaar wennen. Sociale professionals in aandachtswijken ervaren die conviviality-opdracht ook. Ze proberen door het faciliteren van kleinschalige en subtiële ontmoetingen tussen buurtbewoners lichte verbindingen te leggen tussen groepen, c.q. te 'weven aan vaardig samenleven'. Het gaat niet om heel grote interventies, het zit meer in de hoek van het stimuleren van het maken van een praatje met elkaar, het positief waarderen van omkijken naar elkaar, van '[alledaagse attentheid](#)', waarbij ook veel respect is voor de afstand en de privacy die mensen belangrijk vinden.

Zetten deze kleine sociale interventies samen veel zoden aan de dijk in een tijd van toenemende sociale verwijdering tussen groepen? Kun je met kleine wijkprojecten een groot maatschappelijk probleem aanpakken? Of zijn daar grotere gebaren voor nodig? De crux is misschien om al die kleine initiatieven in samenhang met elkaar te gaan zien als een groot 'ecosysteem'. De Amerikaanse socioloog Erik Klienbergen beschreef de optelsom van allerlei sociale pleisterplaatsen in een buurt als een sociale infrastructuur. De bibliotheek, het café, de kringloopwinkel, het buurthuis, ze vormen samen – en bemenst door tal van professionals en vrijwilligers – belangrijke netwerkplaatsen voor sociale verbindingen. Juist op deze stedelijke ontmoetingsplekken kunnen vol-

gens Klinenberg diverse maatschappelijke problemen worden aangepakt. Als er tenminste ook een goede begeleiding is.

Maar het stedelijk beleid in Nederland is nog lang niet zover om al die kleine plekken en projectjes als een grote vuist te zien. Heel veel verschillende beleidssectoren zijn verantwoordelijk voor de uiteenlopende onderdelen van het ecosysteem. Er is wel groeiende aandacht voor de afzonderlijke impact van de voorzieningen (het belang van de sociale basis, de meerwaarde van de bibliotheek), maar nauwelijks voor het geheel. Die verkokering houdt de gezamenlijke betekenis van buurtvoorzieningen en de mensen die erin werken relatief onzichtbaar. Ook het feit dat het aanbod van buurtvoorzieningen in deze wijken vaak achterblijft bij de sterk toenemende vraag van steeds meer groepen – van jongeren tot ouderen en van mensen met een licht verstandelijke beperking tot nieuwkomers – komt maar mondjesmaat aan de orde. Veel buurtvoorzieningen kampen vaak met financiële tekorten, onderbemensing en achterstallig onderhoud. De sluiting van een buurthuis ziet men nog vaak als een op zichzelf

staand incident, terwijl over de hele linie de druk op deze voorzieningen steeds groter wordt.

Op het platteland is pas laat gereageerd op de aantasting van de sociale infrastructuur. Door recente rapporten over een ‘stapeling van verschraling’ zijn nu pas de alarmbellen flink afgegaan over dorpsvoorzieningen. In de etnisch-diverse stadswijken is het vaak nog een discussie per domein of er wel voldoende plekken zijn voor rondhangende jongeren, voor eenzame ouderen, voor nieuwkomers en voor mensen uit de ggz. Natuurlijk is het belangrijk dat al deze groepen een plek hebben om zich thuis te voelen. Maar net als in de literatuur over de Soft City lijkt het besef nog niet goed doorgedrongen dat het samenleven van al deze groepen vraagt om een brede en stevige sociale infrastructuur in deze diverse wijken. Hoogste tijd dus om dat debat vanaf nu te gaan voeren: ‘kleine samenleef-projecten, verenigt u!’

Literatuur

- > Vermeij, L., Thijssen, L., Beekers, D., & Maslowski, R. (2024). De leefwerelden van arm en rijk.

